

Operationskort fra Glasværket i Odense.

Glasværket i Odense har i tidens løb været kendt under forskellige navne:
 A/S Odense Glasværk, Aktieselskabet Fyens Glasværk, A/S De Forenede Glasværker,
 Kastrup og Holmegaards Glasværker A/S Odense afdeling, Holmegaards Glasværker A/S Odense afdeling.
 Glasværket forblev dog det samme "Fyens Glasværk" til det lukkede i 1990.

Et væsentlig bidrag til dokumentation af en mindre kendt del af produktionen fra "Fyns Glasværk" findes i de operationskort, som fra begyndelsen af 1950'erne blev udarbejdet som et værktøj til at styre produktionen. Måske er man begyndt at udarbejde operationskortene i 1952 i forbindelse med, at der kom ny produktionsledelse på glasværket i Odense. Teknisk direktør på Kastrup Glasværk Viggo Piber blev indsat som administrerende direktør i A/S De forenede Glasværker. Omtrent samtidigt afløste Otto Brauer Gunnar Brocks som hyttemester på Glasværket i Odense.

Operationskortene blev udarbejdet for nye produkter frem til glasværket lukkede. Alle produkter er med på kortene også produkter, der blev leveret til producentvaremarkedet, hvor glasværket var underleverandør til andre virksomheder. Kortene viser derfor en lang række produkter, der aldrig har været vist i Kastrups eller Holmegaards kataloger. Overvejende er det glasdele, som den enkelte kunde har haft rettighederne til. Man vil ofte kunne finde glasværkets leverancer i disse kunders kataloger, vist som en del af et færdigt produkt. Eksempel på sådanne kunder er: Le Klint, Louis Poulsen, Lyfa, Fog & Mørup og Nordisk Solar.

Der har sikkert været et behov for at samle og nedskrive produktions know how for de enkelte produkter, efter Gunnar Brocks var fratrådt, således at den nye produktionsledelse havde et grundlag for planlægning samt for at styre en ensartet og godkendt kvalitet. Ligeledes blev operationskortene brugt til at samle data til dokumentation af, hvor rentabelt produktionen forløb af de forskellige produkter.

Disse operationskort indeholder en guldgrube af oplysninger. En stor del af kortene er forsynet med foto, der er oplysninger om højde, diameter, farve og vægt. Der er varenr. og den betegnelse, som anvendtes på glasværket, hvilken ikke altid er den samme, som den der bruges i katalogerne. Der er formnumre og selvfølgelig oplysninger om bearbejdningsprocesser. Der står, hvem produktet er leveret til - kunden - hvilket er en meget interessant oplysning. På nogle af kortene kan man også finde oplysninger om, hvem der har tegnet produkterne, herunder også navne på kunstnere og arkitekter som ikke har været tilknyttet glasværkerne, men som har arbejdet for de virksomheder, der var glasværkets kunder. Endvidere kan der findes beskrivelser til, hvordan bestemte dekorationer skal udføres og forskrift for eventuel signering af varen. Sammen med operationskortet kan også findes kundens særlige krav til produktet og eventuelle reklamationer er ligeledes noteret.

Kortene fremtræder med en del overstregninger og rettelser, og der har ikke altid været konsekvens i, hvilke oplysninger der er påført, eller hvordan de står. Selve kortene har også ændret udførelse hen over den næsten 40 årige periode, de formentlig har været i brug, men det ser ud, som om der har været udarbejdet et kort for stort set alle produkter, der har været i produktion fra begyndelsen af 50'erne til værket lukkede, dog undtaget presseglasserier, som der fortsat ikke er fundet operationskort for. Presseglasserierne gik jo også ud af produktion hen over 50'erne - begyndelsen af 60'erne.

Kortene findes i dag på Erhvervsarkivet i Århus og en enkelt kasse på Næstved Museum, jeg har haft lejlighed til at affotografere en lille del af kortene, inden de er sendt på Erhvervsarkivet. Det er eksempler fra de kort, jeg fik fotograferet, der vises i det følgende. Kortene har oprindeligt været opbevaret i et kardex system og bestod som oftest af en forside og en dataside. Som et repræsentativt eksempel for kortenes opbygning er valgt vare nr. 32126 i Kastrups katalog 1960 - 1965, den torpedoformede vase fra Jacob E. Bangs Oceanblå serie.

ATJ / anders.j@saknet.dk

Forside, fig. 1.

[illegible]

Fig. 2

På forsiden er indsat et lille billede af emnet. Billederne måler ca. 3-4 cm på det længste led. Fig. 2

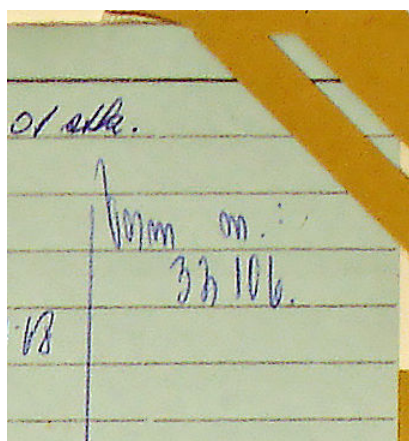
Nederst på forsiden er en linje, der angiver vare nr., betegnelse og bl.a. vægt.
Vare nr.: **390062**, betegnelse: **Vase, oceanblå/klar uden/optik**, vægt: **900 gram**. Fig. 3

Fig.3

NR.	390062	Vase, oceanbåå/klar u/opt.	TARIF	VÆGT	C-PRIS
				900	1554

Det fremgår således at den oceanblå vase også er lavet i en klar udgave.

Fig. 4

Det ses, at vaserne er blæst i **form nr. 32106** - fig. 4 - samt at vaserne er indføjet i Kastrop Glasværks prisbog og at den er registreret på EDB 15.11.68. Der er endvidere anført nogle statistikoplysninger for forskellige produktionsserier og nogle lagerværdier.

Fig 5, dataside

[illegible]

Datasiden - fig. 5 - viser i øverste linje efter det fortrykte *Firma*, hvem der er kunden, i dette tilfælde KG - Kastrup Glasværk. Fig. 6.

Der er også påført en dato for den dag, kortet er oprettet - den 19/7 1956. Fig. 7.

Under kortets fortrykte tekst *artikkel* er skrevet oceanblå orchidevase u/opt., Højde: 230 mm, st.diam.: 65 mm.. Længere nede er anført form nr.: 32106 og 32107 og 32146 altså 3 forskellige størrelser. Fig. 8.

Med rød skrift er skrevet: løbe nr. 32126, hvilket svarer til nummeret i KGs

katalog. Senere er dette nummer streget over, og der er skrevet: klar 390062 - fig. 7 - og efter oceanblå er med blå skrift skrevet: klar. Fig. 8.

Det midterste felt på kortet indeholder oplysninger med hensyn til den form emnet er blæst i - jernform eller træform. Ofte står der også et tegningsnr. for varen og i nogle tilfælde, hvem der har tegnet varen.

På nederste halvdel af kortet er der påført dato for produktionsserier samt efterkalkuledata for disse serier. Det ses, at der har været produceret den 23/7-56, den 26/11-56, den 18/2-57, den ?/7-57 og den 23/1-62.

Fig. 6

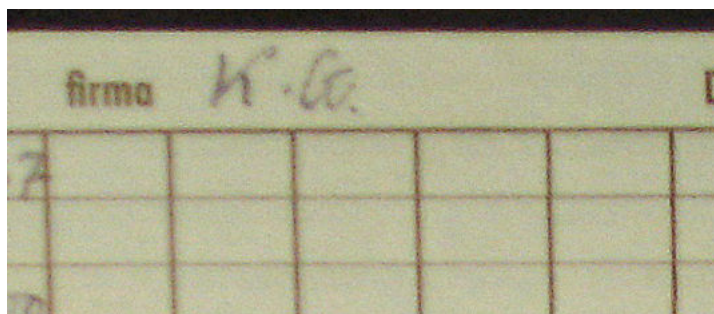

Fig. 8

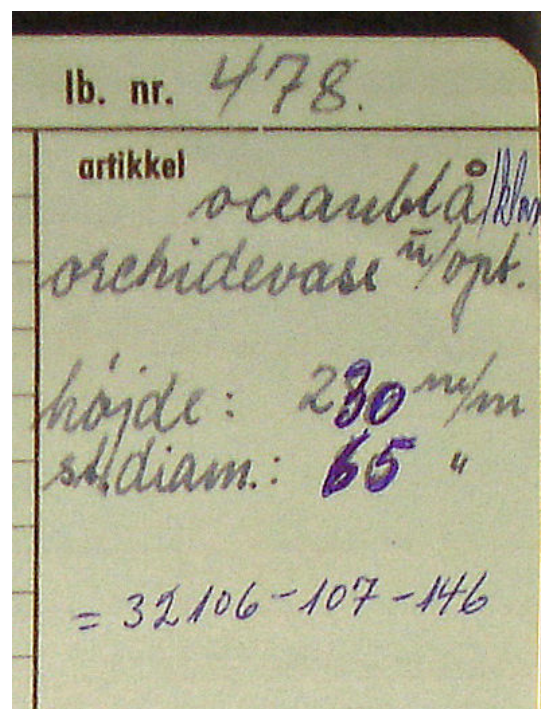

Fig. 7

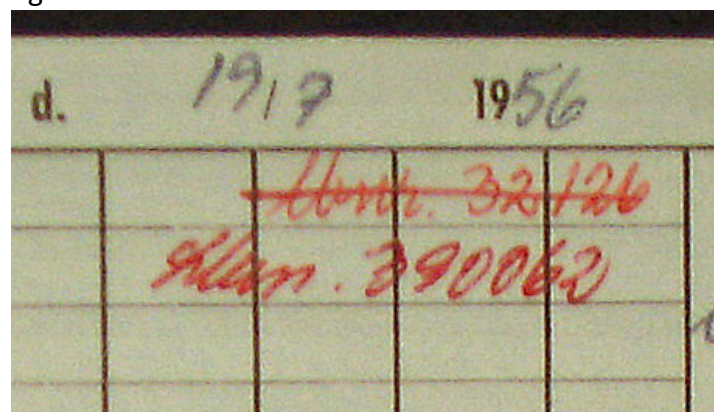

Fig. 9

Dato		23/7-56	26/11-56	18/2-57	24/7-58	23/1-62
vægt af færdigvare	a	0,975		975	975	0,900
vægt af kappe	b				0	0
frasortering i hytte	fh.	15%	15,1%	15,1%	17,4%	14,1%

Eksempler på oplysninger fra operationskortene.

Direkte afskrift fra operationskortene er skrevet med kursiv. HG= Holmegaard, KG= Kastrup, DfG= De forenede Glasværker.

27011, Børnekrus , 220 gram.

Firma: D.f.G., 12.11.1952.

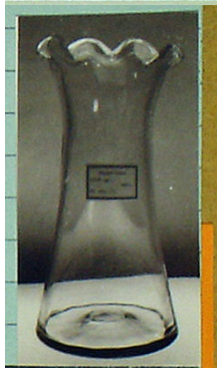
Farve: Klar, blå, grøn, rosa,

Højde: 79 mm, største bredde for oven: 58,5 mm, forneden: 61,5 mm

Form nr.: 27011

Kortet er oprettet i 1952, så produktionen er begyndt her. Der er ikke vist efterkalkuler senere end 1955.

På datasiden står, at kruset er presset og indvarmet, det passer meget godt med oplysningen om, at hæfteranden er finslebet. Da den øverste diameter er mindre end ved bunden, har kruset sikkert været anhæftet og er drevet lidt ind.

28008, Blomsterglas - 34 cm, 1780 gram

Firma: D.f.G., 2.12.1953

Farve: Klar

Højde: 340 mm, bunddiameter: 170mm

Efterkalkuledato: 15.12.1954 og 24.01.1955

28024, rd. optiske, kongeskibsvaser, 175x90, 1800 gram

Firma: KG, 28.04.1959

Artikel: klare optiske, runde kongeskibsvaser, højde: 175 mm, diam.: 90 mm

Efterkalkuledato: 9.06.1959

Den runde vase findes i 2 størrelser. Der findes også en kongeskibsvase med kvadratisk tværsnit og optik, den er i 3 størrelser.

Vasen er koldafsprunget, slebet og faset på den øverste kant.

Da der ikke er skrevet et kundenavn men KG, må det formodes at have været en direkte ordre fra værftet til Kastrup Glasværk. Glasværket i Odense har da også udført andre opgaver for Orlogsværftet.

28052, Gulvase, nigtblue, 5000 gram

Firma: Bucka & Nissen, 6.02.1958

Artikel: Nightblue, transparent gulvase, diam. f. o.: 125 mm, højde: 490 mm, st. diam. 270 mm

Efterkalkuledato: 6.02.1958, 4.08.1959

Vasen findes i flere farver, også på opal overfang, samt med stregdekoration

28193, Karaffel, selenrød/opal, 550 gram

Firma: Bucka & Nissen, 8.07.1959

Artikel: selenrød/opal karaffel, højde: 265 mm; diam. f.o.: 40 mm, diam. f.n.: 88 mm, do på midten:

38 mm. st. diam.: 138 mm, =KG. 7181

28178 = heliotrop, 32453 = opaline

Efterkalkuledato: 8.07.1959, 11.08.1961

Bucka & Nissen har tilsyneladende købt JEBs opaline karaffel katalog nr. 7181 i specielle farver.

347575, Pendel, mørk olivengr./opal, 750

Firma: Fog & Mørup A/S, 27.03.1962

Artikel: Mørk olivengr./opal pendel, højde: 322mm, st. diam. 180mm, diam.f.o.: ?, diam.f.n.: 76

Tegn. nr.: Fog & Mørup nr. E5945

Efterkalkuledato: 28.03.1962, 18.10.1962, 5.03.1964, 12.08.1965, 23.06.1966, 21.06.1967

Pendlen er tegnet af Jo Hammerborg og er vist i flere farver i F&Ms katalog.

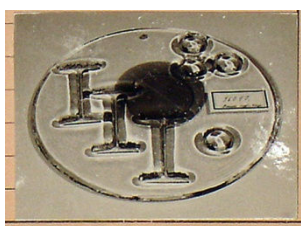
360404, Ornamenter, oceanblå, 150 gram

Firma: Glaskælderens, Kbh. 8.04.1965

Artikel: Oceanblå ornament, dimensioner ifølge skitse.

Efterkalkuledato: 08.04.1965

Ornamentet er fremstillet ved at lade det flydende glas løbe fra et anfangerjern ned på en plade samtidigt med, at anfangerjernet føres i en skitseret bevægelse, som når en konditor pynter en lagkage.

360479, Platte m/farvet klat i midten, 800 gram

Firma: Glaskælderens, Kbh., ?

Artikel: Klar platte m. farvet klat i midten, uden seglmærker, i stedet stemples med profiljern og rør, m/boret hul, farveklatten er enten selenrød, orange, mørk olivengr. eller oceanblå.

Efterkalkuledato: 1.09.1965, 9.11.1965, 19.11.1965

Glasværket i Odense havde stor erfaring i at stryge platter. Den største enkeltordre var på 40.000 stk. krystalplatter til et af Saddam Husseins paladser i 1983.

360677: Lampefod, Opal overfang, ?

Firma: Tutein & Hersaa, ?

Artikel: Lampefod opal overfang, højde: 265 mm, diam. f.o.: 35+/-2, diam. f.n.: 135mm, godstykkelse 3+2-0, Bunden skal være 6 - 10 mm.

Efterkalkuledato: 6.02.1969

Lampefoden er tegnet til Glassalen i Tivoli af Poul Henningsen. Leveret til Tutein & Hersaa som udførte den elektriske montage. Monteret med foldet papirskærm.

471706, Reklameflaske, olivengr., 3450 gram

Firma: Albani Bryggerierne, 14.03.1963

Artikel: Mørk olivengr. transp. reklameflaske, 9 ltr.. Indh. = 9500 ml. rumf.

Mundstykke afprøves med kapsel

Efterkalkuledato: 14.03.1963, 30.06.1964, 11.03.1966, 11.08.1967

4062755, Cupidokupel 28 c, Karamel/opal, 1860/930 gr.

Firma: D.f.G.

Højde: 200mm, st. diam.: 280, kravediam.: 115mm

Kupidokupler har været produceret på glasværket i Odense fra begyndelsen af 1890'erne, hvor man udbyggede sortimentet af belysningsglas og indtil værket lukkede i 1990.

Der er hen over årene lavet virkeligt mange Cupidokupler og i et meget højt tempo. Med den store produktion blev der opnået øvelse og virtuositet i de ret krævende teknikker, der er nødvendige for at lave en perfekt kuppel: Overfangsteknik med ensartet lagtykkelse af det opale overfang, fin glasfordeling også ved store emner og endelig den særlige teknik der bruges til at lave kuplens opdrevene krave med omlagt kant. Den teknik fik stor betydning for MBs Palet serie, samt for hans pendelprogram, hvor denne teknik blev udnyttet.

3 glasmagere
2 anfangere
1 indskærer
1 postdrejer
1 formholder
2 indbærer

Dato 10 04 85	Bezeichnung Cupidokupel 28 cm.	Nr. 406 27 55																																	
Farve karamel/opal	Vægt m/kappe 1900 gr.	Vægt færdig 1000 gr.																																	
Basistid 31,00	Tarif: Stk. pr. time 50	Tarif: Kr./100 stk. 62,00																																	
Værksted nr. 59	Behandling:																																		
<table border="0"> <tr> <td>Sammenlign. varer:</td> <td>Evt.</td> <td>Enkeltpost</td> </tr> <tr> <td>Nr. 3 glasmagere</td> <td></td> <td>Dobbeltpost ☒</td> </tr> <tr> <td>Nr. 2 anfangere</td> <td></td> <td>Opdrevet ☒</td> </tr> <tr> <td>Nr. 1 indskærer</td> <td></td> <td>Strøget</td> </tr> <tr> <td>Nr. 1 postdrejer</td> <td></td> <td>Alm. blæst ☒</td> </tr> <tr> <td>Nr. 1 formholder</td> <td></td> <td>Trække spids</td> </tr> <tr> <td>Nr. 2 indbærer</td> <td></td> <td>Fast blæst</td> </tr> <tr> <td>Nr.</td> <td></td> <td>Arbejde i kat</td> </tr> <tr> <td>Nr.</td> <td></td> <td>Over navel</td> </tr> <tr> <td>Nr.</td> <td></td> <td>Klippet</td> </tr> <tr> <td>Nr.</td> <td></td> <td>Anhæftning</td> </tr> </table>			Sammenlign. varer:	Evt.	Enkeltpost	Nr. 3 glasmagere		Dobbeltpost ☒	Nr. 2 anfangere		Opdrevet ☒	Nr. 1 indskærer		Strøget	Nr. 1 postdrejer		Alm. blæst ☒	Nr. 1 formholder		Trække spids	Nr. 2 indbærer		Fast blæst	Nr.		Arbejde i kat	Nr.		Over navel	Nr.		Klippet	Nr.		Anhæftning
Sammenlign. varer:	Evt.	Enkeltpost																																	
Nr. 3 glasmagere		Dobbeltpost ☒																																	
Nr. 2 anfangere		Opdrevet ☒																																	
Nr. 1 indskærer		Strøget																																	
Nr. 1 postdrejer		Alm. blæst ☒																																	
Nr. 1 formholder		Trække spids																																	
Nr. 2 indbærer		Fast blæst																																	
Nr.		Arbejde i kat																																	
Nr.		Over navel																																	
Nr.		Klippet																																	
Nr.		Anhæftning																																	
<table border="0"> <tr> <td>For Hs. Glasv. Odense afdeling</td> <td>For DGF Odense afdeling</td> </tr> <tr> <td>PE</td> <td>PE</td> </tr> </table>			For Hs. Glasv. Odense afdeling	For DGF Odense afdeling	PE	PE																													
For Hs. Glasv. Odense afdeling	For DGF Odense afdeling																																		
PE	PE																																		

Der findes enkelte tarifsedler sammen med operationskortene. Her er indsat tariffen for en 28 cm. cupidokupel. Et værksted med det anførte mandskab havde en tarif på 50 stk/time i 1985. I 1980 havde vi reduceret tariffen for cupidokupler 20 - 30 %, fordi produktionens volumen faldt, og glasmagerne dermed ikke kunne opnå samme øvelse som tidligere.

4063301; Kuppel, femkantet, klar, 830/550 gram

Firma: Liseberg, Göteborg, 1969

Højde: 140mm, diam. f.o.: 78mm, st. diam.: 154 mm.

Tegn. O.K. 6318

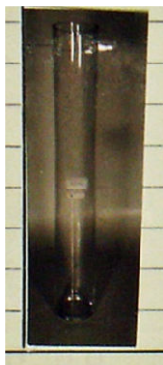
Blev fremstillet i flere farver

4063606, Gadelygteglas, klar, 8.445/4.485 gr.

Firma: Aalborg Gasværk, 1967

Højde, 380 mm, Diam. f.o.: 285 mm, diam. f.n.: 375 mm.

4090024, Åreladningsglas, tonet hvid, 870 gr.
Firma: Statens Seruminstitut, 23.06.1971, Produktionsopgave fra Holmegaard
Højde: 500 mm. diam.: 65 mm

5171553, Klukflaske "Træt", ½ ltr., smoke, 750 gr.
Firma: HG
Højde: 226 +/- 10 mm.
Form: træ

5622030, Symmetrisk lampefod m/gråt mønster, hvid/opal, 1400 gr.
Firma: HG, 1972
Højde: 280 mm, Diam. f.o.: 35 mm, st. diam.: 167 mm
Tegn. nr.: MB.487

Disse lamper - Lamp Art - der er tegnet af Michael Bang, blev markedsført i flere størrelser og med forskellige dekorationer, de kendes også med blå og grållilla dekoration.

Michaels ønske til decorationen var: "Mønstret skal tilstæbes grå tone ikke grøn eller sort-. Farvevirkningen skal være ret kraftig".
Brauers forskrift indsat nedenfor.

Ved pålægning af farve: (sort nikkeloxyd 77%)
skal der fanges an i hvid/opal, før hver
pålægning af farven.
Indvarmerovnen skal placeres så tæt ved
hvid/opal som muligt. (O. Brauer 18/6.74).
Passe til beslag.

15.01.2013 / Anders Tybjerg Jørgensen